

“DIE FACILITERENDE ROL, DAAR DOE JE HET VOOR”

door Mathieu Monteau

GERARD VRENKEN

De functie van griffier is een bijzondere in het Nederlandse openbaar bestuur, en bestaat pas sinds 2002 als onderdeel van de dualisering van het gemeentelijk bestel dat in dat jaar werd ingevoerd.

Een van de weinige griffiers die al sinds het begin de functie bekleedt is Gerard Vrenken in de gemeente Tilburg

Gerard Vrenken

Vrenken is geboren in 1954 in Tilburg. Op de middelbare school doorliep hij HBS B, dat tegenwoordig te vergelijken is met het VWO. De B staat voor de exacte richting. Na het behalen van zijn diploma is hij meteen bij de gemeente Tilburg gaan werken. Naast zijn werk daar volgde hij in het begin diverse opleidingen aan wat nu de Bestuursacademie heet. Later studeerde hij nog rechten aan de Universiteit van Tilburg.

Hij is begonnen als trainee. In twee jaar tijd heeft hij vier keer een half jaar op geheel verschillende plekken gewerkt binnen de gemeentelijke organisatie. In de jaren daarna op het terrein van ruimtelijke ordening en projectontwikkeling en op de centrale juridische afdeling. Weer wat jaren verder schoof hij door en werd hij hoofd van de juridische afdeling van Sociale Zaken. Sinds 2002 is hij griffier.

EEN PROACTIEVE HOUDING

De basis van de griffierfunctie is het bieden van ondersteuning aan de gemeenteraad in de meest brede zin. Als griffier is Gerard samen met de andere leden van de griffie rechtstreeks door de gemeenteraad aangesteld. Dit geeft de griffie een onafhankelijke positie binnen het gemeentelijk bedrijf. Ze is geen verantwoording schuldig aan het college van Burgemeester en Wethouders (B en W). Dit in tegenstelling tot de rest van het ambtelijk apparaat. De griffie, die in totaal negen leden omvat, heeft in de praktijk echter wel veel te maken met het college van B en W: “We proberen wel rekening te houden met het college, maar formeel gezien hebben zij geen zeggenschap over ons”.

De Tilburgse gemeenteraad bestaat uit vijfenveertig leden, verdeeld over elf fracties. Alle raadsleden kunnen met vragen of problemen individueel bij de griffie terecht. Als de griffie echter zelf iets onderneemt, doet zij dit in beginsel voor de hele raad of voor een raadscommissie. De meeste zaken waarover de gemeenteraad een besluit moet nemen, zijn raadsvoorstellen die rechtstreeks van

het college komen. Bij grotere onderwerpen regelt de griffie daar meestal wat bedrijvigheden om heen, zoals een werkbezoek of een hoorzitting. Bij nog grotere onderwerpen, zaken waar ook de

burger in de stad veel mee te maken heeft, wordt de besluitvorming intensief door de griffie voorbereid. De griffie stelt dan bijvoorbeeld werkgroepen in en begeleidt het besluitvormingsproces strakker.

Zowel bij de kleinere als de grotere onderwerpen is Vrenken op zoek naar een manier van besluitvorming die leidt tot kwalitatief goede besluiten. Gedurende zo'n gezamenlijk proces worden de scherpe randjes er meestal afgeschaafd: "Dat past ook wel een beetje bij me, om die gulden middenweg op te zoeken en te kijken waar we uit moeten komen".

De gemeenteraad spoort Vrenken aan een proactieve houding aan te nemen. Als hij dingen op het spoor is, stelt de raad het op prijs als hij dat ook aandraagt. Op deze manier ervaart hij een grote mate van vrijheid. Toch zal hij deze vrijheid nooit gebruiken om volledig naar eigen inzicht te besluiten over wat de raad moet gaan doen: "Als wij iets organiseren voor de gemeenteraad, dan doen wij dat nooit op eigen houtje, wij doen dat alleen formeel of informeel in opdracht van de raad. We gaan dus geen grote dingen ondernemen, zonder dat we weten dat de raad dat ook hebben wil".

VOLDOEN AAN DRIE VOORWAARDEN

Om griffier te kunnen zijn moet je volgens Vrenken aan drie voorwaarden voldoen.

Ten eerste moet je iets hebben met politiek: "Je hoeft er dan niet per se zelf in te zitten, maar als het je niks interesseert, moet je dit vak niet kiezen".

Ten tweede krijg je als griffier op veel terreinen met veel verschillende mensen te maken. Je moet dus ook goed kunnen samenwerken.

Ten derde moet je ervoor zorgen dat je honderd procent integer bent: "Als je bepaalde spelletjes speelt, dan is je positie meteen weg. We zitten met elf fracties hier in Tilburg, groot en klein, en die dien je allemaal op een gelijkwaardige manier te behandelen".

Zijn juridische achtergrond helpt Vrenken enorm. Op momenten dat de burgemeester tijdens vergaderingen wetmatig gezien iets niet weet, moet hij blind op Vrenkens kennis kunnen vertrouwen.

Het is overigens niet zo dat Vrenken al van kinds af aan wist dat de griffierfunctie iets voor hem zou zijn. Toen hij klaar was met de middelbare school twijfelde hij heel erg. Verder studeren was toen nog niet zo'n automatisme als nu. Na wat wikken en wegen heeft hij er uiteindelijk voor gekozen om bij de gemeente aan de slag te gaan: "Achteraf gezien heb ik daar nooit een moment spijt van gehad. Ik heb hier alle mogelijkheden gehad die er zijn, ik voel me als een vis in het water".

De werkzaamheden van een griffier zijn globaal onder te verdelen in secretariële, procesmatige en inhoudelijke ondersteuning. Volgens Vrenken zie je tegenwoordig een kentering van het beeld van de griffier. Aanvankelijk waren de griffiers voornamelijk *proceduregriffier*, iemand die de processen vlot laat verlopen. Tegenwoordig moet de griffier ook op inhoudelijk gebied proactief meedenken en is het zwaartepunt verschoven naar de inhoudelijke ondersteuning

GOED ONDERSTEUNEN VAN DE RAAD

Op de vraag wat zijn motivatie is voor het doen van dit werk geeft Vrenken in eerste instantie een uitgesproken antwoord: "Kijk, uiteindelijk werkt iedereen om aan de kost te komen hè, laten we gewoon eerlijk zijn". Toch zijn er ook dieper liggende prikkels voor dit werk. Allereerst refereert hij aan de eerder genoemde interesse in politiek en bestuur: "Verder vind ik juist het mooie, en dat past ook wel bij het karakter wat ik heb, dat ondanks alle verschillen die er zijn, je uiteindelijk toch probeert toe te werken naar een bepaalde vorm van besluitvorming en dan bedoel ik niet de inhoud, maar wel het proces ernaartoe, het doel waar iedereen zich in kan vinden".

Voor Vrenken is zijn belangrijkste taak het goed ondersteunen van de raad. Als griffier heb je volgens hem vooral een dienstbare rol voor de eigen gemeenteraad. Hij vindt het van essentieel belang om goede respons te krijgen, dat de dingen die hij doet aan de behoefte van de raadsleden beantwoordt. Het goed uitvoeren van de *core business*, zoals hij het zelf noemt, ziet hij als zijn grootste succes.

Behalve deze werkzaamheden noemt Vrenken nog een aantal grote projecten waar hij mee bezig is of is geweest. Zo zijn er elk jaar enkele zwaardere onderwerpen, waar hij de gemeenteraad intensiever bij betreft. Vaak lukt het dan om zulke thema's tot een goed einde te brengen.

Toch haalt Vrenken de meeste voldoening uit het goed faciliteren van de raad. Hij zorgt er altijd voor dat hij lijntjes heeft met de raadsleden om te kunnen vragen of hij zijn werk goed doet. Verder heeft hij heel frequent contact met de raadsleden. Bovendien heeft hij twee keer per jaar een gesprek met alle fracties, waarin het onder andere gaat over de manier van faciliteren van de fracties.

“Poeh, dat is een moeilijke”, antwoordt Vrenken op mijn vraag naar de minder leuke aspecten van dit werk: “Nou ja, dat politieke gekrakeel, dat elkaar vliegen afvangen, of dat vele vergaderen, vooral voor de publieke tribune, dat komt ook voor. Ik kan daar best tegen, want ik weet dat zoiets erbij hoort, maar dat is niet altijd even effectief”.

PARADOX

In zijn boek *Street-level Bureacrats and The Dilemmas of the Individual in Public Service* (2010) beschrijft Michael Lipsky een paradox waar veel werknemers in de publieke dienstverlening mee te maken hebben. Enerzijds heeft men zich te houden aan veel voorgeschreven regels, anderzijds vereist het werk improvisatie in individuele gevallen. Om zijn werk in deze omstandigheden goed te kunnen blijven doen, ontwikkelt een werknemer routines. Deze routines zorgen voor een gat tussen het beleid wat van bovenaf is bepaald en het daadwerkelijke beleid. Op deze manier worden de aangeleerde routines het beleid.

Vrenken herkent deze situatie en weet een mooi voorbeeld te noemen: “Op grond van de gemeentewet is het zo dat als het college bepaalde vertrouwelijke informatie aanbiedt aan de gemeenteraad, de raad dan moet besluiten of ze deze informatie geheim wil houden of dat ze de geheimhouding wil opheffen. Vaak gaat het om bouwprojecten en dan wil je niet meteen dat de hele begroting op straat komt te liggen. De wederpartij kan dan meteen zien wat wij als gemeente aan geld beschikbaar hebben.

Wat wij daarop hebben gevonden, is dat wij de informatie wel beschikbaar hebben gesteld - deze kon hier op de griffie worden ingezien - maar de informatie niet formeel werd aangeboden. Zo hoefde de raad ook geen beslissing over de geheimhouding te nemen. Het klopte allemaal niet precies met de wet in de hand, maar in de praktijk ging het best handig. Totdat er een keer gedoe over ontstond. Met name de oppositiepartijen hadden gezegd dat er in Tilburg veel te vaak geheimhouding was opgelegd. Dat belemmert ons als oppositiepartijen om onze rol te vervullen, vonden zij. Toen zijn we weer volgens het boekje gaan werken, al was de praktische methode toch echt makkelijker”.

Zoals eerder gezegd is het vervullen van de dienstbare rol richting de gemeenteraad voor een griffier het belangrijkste. De *core business*, het ondersteunen van de gemeenteraad als geheel en de raadsleden individueel, dáár draait het om. Dat Vrenken dit zo belangrijk vindt, blijkt ook uit het feit dat hij uit dit aspect de meeste voldoening haalt. Natuurlijk komen er ook andere elementen om de hoek kijken bij dit werk, zoals de begeleiding bij grote projecten, het leiding geven aan de griffie, het samenwerken en de relatie met de rest van het ambtelijk apparaat.... “maar die faciliterende rol, als je die niet pakt... daar doe je het uiteindelijk voor”.

Inmiddels werkt Vrenken al elf jaar met plezier als griffier. Hij heeft niet de ambitie om nog een overstap te maken naar een andere sector. Hij merkt wel dat er bij grotere gemeenten een griffiercarrousel begint los te komen. Dezelfde baan in een andere omgeving zou hij nog niet zo verkeerd vinden: “Want weet je wat het lastige is? Je bent na verloop van tijd wel een generalist - je weet overal iets van - maar je bent geen vakspecialist meer. Het valt voor een griffier niet mee om weer een andere richting in te gaan”.

April 2014

Dit portret maakt deel uit van de serie *Publiek professionalisme en Goed werk*. Zie toelichting op de site van Beroepseer: www.beroepseer.nl